

ΤΑ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΙΘΑΓΕΝΟΥΣ ΧΛΩΡΙΔΑΣ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ

Των Γιώργου Καρέτσου και Μανταλένας Μπαρδουιώτη

ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΗΜΕΡΑ;

Είναι ευρέως γνωστό, ότι η πλειονότητα του φυτευτικού υλικού στην ελληνική αγορά για χρήση στο αστικό πράσινο, είναι εισαγόμενο. Οι λόγοι που οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση είναι πολλοί. Οι Έλληνες από αρχαιοτάτων χρόνων ήρθαν σε επαφή με τους περισσότερους λαούς της μεσογείου. Μεταξύ των εμπορικών και των πολεμικών δραστηριοτήτων, εντυπωσιάστηκαν από τη μορφή των εξωτικών φυτών, ενώ παράλληλα επηρεάστηκαν και από τις χρήσεις τους στη διατροφή και τη βιοτεχνία. Αποτέλεσμα αυτών των διαδικασιών ήταν η αυθόρμητη εισαγωγή πλήθους φυτών στους μυθολογικούς, ιστορικούς αρχαίους, ελληνιστικούς και βυζαντινούς χρόνους. Η μακρόχρονη ιστορία μας αποδεικνύει την επιτυχία τέτοιων εισαγωγών. Η διαδικασία αυτή συνεχίστηκε και στη σύγχρονη ιστορία με την ανάπτυξη της ναυτιλίας και την εισαγωγή φυτών και από τους νέους τόπους που επισκέπτονταν. Αντίστοιχη διαδικασία συνέβη και με την εξαγωγή ελληνικών φυτών σε άλλες χώρες.

Πέραν των ιστορικών λόγων, σήμερα σε άλλες γειτονικές κυρίως χώρες αναπτύχθηκε η παραγωγή εξωτικού φυτευτικού υλικού, συνεπικουρούσης της έρευνας και της τεχνολογίας που ανέπτυξαν, με αποτέλεσμα την απρόσκοπτη παραγωγή και ανάπτυξη των φυτών και τη δυνατότητα εξασφάλισης μεγάλων και ικανών ποσοτήτων φυτευτικού υλικού. Δυστυχώς στη χώρα μας δεν συνέβη το ίδιο, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, ώστε να φαινόμαστε εξαρτώμενοι από την εξωτερική διαθεσιμότητα.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω, ήταν η καλλιέργεια στην πλειονότητα του κόσμου, μιας αισθητικής εξωτικού τύπου με τις αντίστοιχες συνέπειές της. Χωρίς να είμαστε ριζικά αντίθετοι σ' αυτή την κυριαρχούσα αισθητική, και δεδομένου ότι η ελληνική φύση διαθέτει μία από τις πλουσιότερες χλωρίδες της Ευρώπης και δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τα ιθαγενή φυτά θεωρούνται εξίσου εξωτικά και εντυπωσιακά από τους ξένους επισκέπτες. Σημαντικός άλλωστε αριθμός ελληνικών φυτών καλλιεργείται σήμερα και εξάγεται από άλλες χώρες. Θα πρέπει να τονισθεί εδώ και το πρόβλημα της ασυμβατότητας μεταξύ των ειδών, που δημιουργεί πονοκεφάλους στους φυτοτέχνες και πολλές φορές οι διάφορες επιλογές προσβάλουν και την ιστορία του τόπου.

Δυστυχώς, τα τελευταία χρόνια η παγκόσμια επιστημονική κοινότητα έχει διαπιστώσει πολλές φορές με τρόπο, ότι η διακίνηση διαφόρων προϊόντων δημιουργεί προβλήματα δυσεπίλυτα και πολυδάπανα και σχετίζονται τόσο με την ανεξέλεγκτη εισαγωγή φυτών (χωροκατακτητικών) όσο και παθογόνων.

Τα προβλήματα αυτά, προκάλεσαν διεθνείς συμφωνίες και ακολούθησε ένα θεσμικό πλαίσιο για την αντιμετώπισή τους. Είναι γνωστές οι διαδικασίες φυτοϋγειονομικών ελέγχων αλλά και πρόσφατες ενσωματώσεις στο εθνικό Θεσμικό πλαίσιο οδηγιών και εφαρμογή πρόσθετων απαραίτητων ελέγχων και πιστοποίησης στη διακίνηση και εμπορεία φυτικού και ζωικού υλικού (CITES κλπ).

Σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε ένα καθεστώς που δεν εξασφαλίζει τον απόλυτο έλεγχο και παρά το γεγονός της ύπαρξης ενός ισχυρού νομοθετικού πλαισίου για την καλύτερη διασφάλιση των διακινήσεων, δεν παύουν να υπάρχουν στρεβλά φαινόμενα. Παράλληλα αυξάνουν και οι ανησυχίες από τα ερευνητικά δεδομένα και τις δυνατότητες παρεμβάσεων στο γενετικό κώδικα. Ας μη ξεχνούμε και τις ισχυρές πιέσεις εκ μέρους των μεγάλων εταιρειών για την αποδοχή αντίστοιχου παραγόμενου σπόρου, χωρίς ακόμη να είναι γνωστοί οι κίνδυνοι που εγκυμονεί η ευρεία χρήση αυτού του υλικού και χωρίς να ξεχνούμε τη μόνιμη εξάρτηση που συνεπάγεται η εν λόγω επιλογή.

Η χώρα μας, είναι επίσης γνωστό, ότι είναι περισσότερο ευάλωτη, λόγω των πλημμυρών ελέγχων, της αδυναμίας του κρατικού μηχανισμού και της έλλειψης παράδοσης, με αποτέλεσμα να τρέχουμε να λάβουμε μέτρα πάντα εκ των υστέρων με τις γνωστές συνέπειες. Η παρούσα γενικευμένη κρίση κάθε άλλο παρά ευνοεί την ενίσχυση της διασφάλισης των διακινήσεων φυτευτικού υλικού.

ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος που συνδέεται με τις διακινήσεις και την εμπορεία του φυτευτικού υλικού, είναι η εισαγωγή παθογόνων οργανισμών. Είναι νομίζουμε γνωστό και περισσότερο στους δικούς μας κύκλους το τι σημαίνει η εισαγωγή παθογόνων και η αγωνία με την οποία οι αρμόδιοι συνάδελφοι προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα. Κάθε φορά και περισσότερο οδυνηρά, διαπιστώνουμε ότι η πολιτεία είναι απύσχα και ποτέ δεν φαίνεται να είναι ικανή να ακολουθήσει με συνέπεια μια σοβαρή και μόνιμη προσπάθεια αντιμετώπισης αντίστοιχων φαινομένων.

Ένας άλλος σοβαρός κίνδυνος, τον οποίο δεν είμαστε σε θέση να τον αξιολογήσουμε πλήρως, είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος του εισαγόμενου φυτευτικού υλικού είναι κλωνοποιημένο. Η παραγωγή τέτοιου υλικού αποτελεί σήμερα κοινή πρακτική που συνδυάζει την απρόσκοπτη παραγωγή, την εξασφάλιση της επιθυμητής μορφής (νέες βελτιωμένες ποικιλίες, υψηλές αποδόσεις) και τις εργαστηριακές ανέσεις. Το υλικό αυτό όμως, έξω από τη θερμοκηπιακή προστασία και με τη μεταφορά του στις αφιλόξενες συνθήκες του φυσικού και τεχνητού περιβάλλοντος, εμφανίζεται περισσότερο ευάλωτο σε παθογένειες, λόγω και της μειωμένης του γενετικής ποικιλότητας, ενώ παρουσιάζει αυξημένο κίνδυνο για γενετικές μεταλλάξεις. Πολλές καταστροφές φυτειών είναι γνωστές, όχι μόνο στη χώρα μας. Οι μεγαλύτερες καταστροφές εμφανίζονται κυρίως σε δασικές φυτείες, αλλά και φυτείες που στοχεύουν στη χρήση του υλικού αυτού στο αστικό πράσινο. Είναι γνωστό βέβαια το πόσο στοιχίζει η αντιμετώπιση των παθογενειών αυτών σε προϊόντα φυτοπροστασίας αλλά και οι κίνδυνοι και οι περιορισμοί που επιβάλλονται στη χρήση τους. Πρέπει να προσθέσουμε εδώ

τις απαιτούμενες εργατώρες και πολλές φορές την έλλειψη εμπειρίας στην εφαρμογή διαφόρων νέων μεθόδων φυτοπροστασίας.

Πολλά είδη φυτών που έχουν εισαχθεί και συνεχίζουν να εισάγονται δημιουργούν προβλήματα χωροκατάκτησης, δηλαδή ξεφεύγουν από τους χώρους εισαγωγής και ο έλεγχος της διασποράς τους είναι τις περισσότερες φορές ανέφικτος. Το πρόβλημα πολλαπλασιάζεται όταν κάποιο είδος καταλαμβάνει χώρους εις βάρος της ιθαγενούς χλωρίδας που εκτοπίζει και επιπλέον, δεν είμαστε ακόμη σε θέση να προβλέψουμε τις συνέπειες μιας τέτοιας εισβολής. Πολλές φορές τα επιθυμητά εισαγόμενα είδη συνοδεύονται και τα ίδια από παθογόνους οργανισμούς ή μεταφέρονται στο εδαφικό τους υλικό σπέρματα άλλων μη επιθυμητών ειδών καθώς και άλλα είδη μικροοργανισμών, που πρακτικά δεν είναι εύκολο να διαπιστωθούν στους φυτοϋγειονομικούς ελέγχους. Τα τελευταία χρόνια οι ανησυχίες πληθαίνουν και αναγκάζονται οι χώρες να λαμβάνουν περισσότερα μέτρα για τα λεγόμενα εισβάλλοντα είδη. Ήδη αρκετές έρευνες έχουν εκπονηθεί και κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου. Στη βάση δεδομένων DAISIE, έχουν καταγραφεί 5789 είδη στις χώρες της Ε.Ε., εκ των οποίων 2843 είδη είναι εισβολείς από ξένες προς την Ε.Ε. χώρες. Στη χώρα μας έχουν καταγραφεί 315 είδη, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου (Lambdon et al., 2008).

Έχει διαπιστωθεί ότι το εισαγόμενο φυτικό υλικό δεν είναι πάντα διαθέσιμο ειδικά σε επισπεύδοντα έργα με αποτέλεσμα να γίνονται αναπροσαρμογές στο σχεδιασμό ή και παραλήψεις, που απέχουν από τον πρωταρχικό αισθητικό και λειτουργικό στόχο. Ας θυμηθούμε εδώ τους Ολυμπιακούς αγώνες και τις λύσεις της τελευταίας στιγμής. Επιπλέον, ως συσσωρευμένη εμπειρία, θα μπορούσε εδώ να αναφερθεί το εξής γνωμικό που κατά καιρούς ο σεβαστός μας καθηγητής ο κ. Ντάφης έλεγε: «Μετά από κάποια εισαγωγή ενός είδους επικρατεί ο ενθουσιασμός. Μετά την παρέλευση κάποιου χρονικού διαστήματος ο προβληματισμός και στο τέλος η απογοήτευση». Αν και αυτό δεν είναι πάντα αληθές, όλα τα παραπάνω μας δημιουργούν προβληματισμούς και επιβάλλουν περιορισμούς στην επιλογή του κατάλληλου φυτευτικού υλικού. Εκτός αυτού είναι πολύ σύνθητες το επιλεγέν υλικό να μην ανταποκρίνεται πρακτικά στις περιβαλλοντικές συνθήκες, παρά τις σχετικές διαβεβαιώσεις των φυτωρίων παραγωγής και οι αστοχίες να δημιουργούν απογοητεύσεις και πρόσθετα οικονομικά προβλήματα, απώλειες και ζημίες.

ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΘΑΓΕΝΟΥΣ ΧΛΩΡΙΔΑΣ

Αντίθετα θεωρούμε ότι τα ιθαγενή είδη θα μπορούσαν, κάτω φυσικά από προϋποθέσεις, να δώσουν αποτελεσματικές λύσεις στα παραπάνω προβλήματα. Όπως αναφέρθηκε, η χώρα μας φιλοξενεί μία από τις πλουσιότερες χλωρίδες της Ευρώπης. Υπάρχει πληθώρα ειδών που αναπτύσσονται σε ξηροθερμικά περιβάλλοντα αλλά και σε συνθήκες μεσευρωπαϊκές και επιπλέον, με όλα τα ενδιάμεσα χαρακτηριστικά. Το γεγονός αυτό μας δίνει τη δυνατότητα να επιλέξουμε είδη κατάλληλα για όλες τις συνθήκες του αστικού περιβάλλοντος. Είμαστε σε θέση να παραθέσουμε ένα πολύ πλούσιο κατάλογο ειδών. Το μόνο που μας λείπει είναι το ερευνητικό υπόβαθρο, ώστε να έχουμε την εξασφάλιση της επιτυχούς χρήσης.

Πολλά από τα είδη αυτά δεν έχουν ιδιαίτερες απαιτήσεις σε νερό, λίπασμα και πλούσιο έδαφος. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν χρειάζονται φροντίδα. Ένας κήπος χρειάζεται πάντοτε την ανθρώπινη φροντίδα. Το ζητούμενο όμως είναι να εξασφαλίσουμε με τα ελάχιστα ένα πλούσιο και εντυπωσιακό αποτέλεσμα. Οι λεγόμενοι μεσογειακοί κήποι που έχουν δημιουργηθεί, στην Αυστραλία, στη νότιο Αφρική αλλά και στη χώρα μας, θα μπορούσαν να τεκμηριώσουν αυτή την άποψη. Γνωρίζοντας τις φυσιολογικές απαιτήσεις των ειδών μας, θεωρούμε ότι πλέον πολύ εύκολα θα μπορούσαμε να επιλέξουμε τα καταλληλότερα είδη που θα εξυπηρετούσαν τους σκοπούς μας.

Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι η χώρα μας κουβαλά μια πλούσια ιστορία. Οι πολιτισμοί που αναπτύχθηκαν σ' αυτό το χώρο έχουν τη σφραγίδα του περιβάλλοντος και φυσικά και της επικρατούσας χλωρίδας. Τα περισσότερα κυριαρχούντα είδη συνδέονται με τη μυθολογία και ιστορικά γεγονότα. Κατά την άποψή μας, η ιστορικότητα των φυτών θα πρέπει να προέχει στους σχεδιασμούς μας και κάθε μας παρέμβαση να έχει και εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Δεν χρειάζεται εδώ να αναφέρουμε πολλά πράγματα, πλην ίσως την πετυχημένη παρέμβαση του αείμνηστου Τικιϊώνη στον περιβάλλοντα χώρο της Ακρόπολης.

Εξάλλου, η αρωματική και φαρμακευτική χλωρίδα της χώρας μας είναι ιδιαίτερα σημαντική. Τα καρποφόρα επίσης είδη θα μπορούσαν να προσελκύσουν διαφόρων ειδών πουλιά και άλλα ζώα. Η χρήση τους στις όποιες παρεμβάσεις θα δημιουργούσε προσλαμβάνουσες και στις υπόλοιπες αισθήσεις. Πόσοι από εμάς δεν ενθουσιάστηκαν με τις δενδροστοιχίες με τις ανθισμένες κερασιές της Ιαπωνίας και δεν έκφρασαν την επιθυμία να βρεθούν μια φορά εκεί;

Στο σημείο αυτό θα επιθυμούσαμε να τονίσουμε και τη σημασία της εθνοβοτανικής. Είναι ένας όρος που τελευταία χρησιμοποιείται ευρέως και σχετίζεται με τη χρησιμότητα των φυτών τόσο των φαρμακευτικών και αρωματικών όσο και των αρτηματικών και εκείνων που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στην καθημερινότητα και στη βιοτεχνική δραστηριότητα. Διαβάζουμε εξάλλου, σε πρόσφατες προσπάθειες τη σημασία και τη συμβολή των φυτοκομικών εργασιών στην ψυχική ισορροπία των ανθρώπων και έρχονται στο νου μας εικόνες της καθημερινότητας, στην απλή κίνηση της κοπής των φύλλων του δυόσμου, του δενδρόλιβανου και άλλων βοτάνων, τη χρήση τους στο φαγητό, τα άνθη στο βάζο, τη συλλογή στο ύπαιθρο, πράξεις που δηλώνουν την άμεση εξάρτησή μας από το περιβάλλον και την ψυχική ολοκλήρωση που δημιουργούν. Τόσο απλά πράγματα που δεν μπορούν να συγκριθούν με τη σημερινή αλλοτρίωση του μέσου αστού. Σε άλλες χώρες χρησιμοποιείται η κηποτεχνία για θεραπευτικούς σκοπούς και μάλιστα με θεαματικά αποτελέσματα.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ

Όπως διαπιστώνουμε ψάχνοντας, αρκετές προσπάθειες, έστω αποσπασματικά, έχουν καταβληθεί από τα πανεπιστημιακά και άλλα ερευνητικά ιδρύματα, για τον πλούτο της ελληνικής χλωρίδας, για τη φυσιολογία ευάριθμων τοπικών ειδών, για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τους κινδύνους για τα εισβάλλοντα είδη. Η ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας θα δημιουργήσει το επιστημονικό υπόβαθρο κάθε σοβαρής προσπάθειας προς την κατεύθυνση που διαπραγματευόμαστε.

Θεωρούμε ότι έτσι θα δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον για επενδύσεις, θα εξοικονομηθούν χρήματα από τον περιορισμό των εισαγωγών και προφανώς θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Η παραγωγή των δικών μας φυτών θα δημιουργήσει πολύτιμη εμπειρία και ενδιαφέροντα προώθησης των νέων προϊόντων στην εγχώρια αγορά και την αύξηση των εξαγωγών.

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι τα μεγάλα έργα πρασίνου θα σχεδιάζονται με αντίστοιχες απαιτήσεις και προδιαγραφές. Η σημερινή εκδήλωση εκφράζει τις βαθιές μας ανησυχίες για τα τεκταινόμενα στο χώρο και εκδηλώνει την πρόθεσή μας και τον προβληματισμό να επαναπροσδιορίσουμε το επιστημονικό και επαγγελματικό μας πεδίο. Μας δίνεται λοιπόν μια επιπλέον ευκαιρία να προβάλλουμε μια νέα επιστημονική άποψη.

Ένα επιπλέον στοιχείο που συνηγορεί στην παραγωγή και τη χρήση ιθαγενών ειδών, είναι η διατήρηση της εγχώριας βιοποικιλότητας. Γνωρίζοντας ως ένα βαθμό τους κινδύνους που προξενεί η αθρόα εισαγωγή, καλό θα ήταν να συνδεθεί η χρήση των ιθαγενών ειδών με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Η δημιουργία βοτανικών κήπων με αποκλειστικά ελληνικά είδη ή η αποκλειστική χρήση ελληνικών ειδών στους αρχαιολογικούς χώρους, θα μπορούσε να είναι η αρχή αντίστοιχων παρεμβάσεων. Θα γνωρίζουν βέβαια οι περισσότεροι ότι η φετινή χρονιά έχει ανακηρυχθεί ως έτος για τη βιοποικιλότητα και είναι μια επιπλέον ευκαιρία να προβάλλουμε αυτή τη δραστηριότητα.

Όπως αναφέρθηκε για να πετύχουμε τα παραπάνω απαιτείται παιδεία και έρευνα. Είναι παρήγορο ότι τα τελευταία χρόνια καταβάλλεται μια σοβαρή προσπάθεια να αναβιώσουν ξεχασμένες συνήθειες και να συνδεθούν με το σήμερα. Είναι επίσης παρήγορο ότι κατά το παρελθόν πολλοί συνάδελφοι άφησαν παρακαταθήκες εργασιών. Πόσο εύκολα έχουμε ξεχάσει το Θεόφραστο, το Διοσκορίδη, τον Αθήναιο αλλά και πρόσφατους όπως το Γεννάδιο, τον Ορφανίδη, τον Θεόδωρο Χελδράιχ, τον Πέτρο Σουρή, τον Ζερλέντη και άλλους. Μένει σε εμάς να τα ξαναβρούμε και σε αρκετούς να τα ξαναθυμηθούνε για να δεθούμε με την παράδοση που τόσο εύκολα αποχωριστήκαμε και ξεκόψαμε τα τελευταία χρόνια και να δημιουργήσουμε νέα παράδοση για τους επόμενους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι πλέον βέβαιο ότι η εισαγωγή και η χρήση αλλογενούς φυτευτικού υλικού δημιουργεί προβλήματα με την παράλληλη εισαγωγή παθογόνων οργανισμών και άλλων ανεπιθύμητων φυτών που δεν γνωρίζουμε ακόμη τις συνέπειες.

Η διατήρηση αυτής της διαδικασίας, πέραν των διάφορων ευκολιών που παρέχει, δεν βοηθά την ντόπια προσπάθεια και αυξάνει τις εξαρτήσεις από το εξωτερικό. Θεωρούμε ότι τα υπάρχοντα δεδομένα θα μπορούσαν να διαμορφώσουν ένα πλεονεκτικό πλαίσιο επενδύσεων. Με την ενίσχυση μιας τέτοιας προσπάθειας θα μπορούσαμε με τη σειρά μας να συνεισφέρουμε αναλογικά στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Σίγουρα δεν είναι εύκολο να ανατραπεί μια καθιερωμένη συνήθεια. Με την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα μας δεν είναι βέβαιο ότι μια τέτοια προσπάθεια θα είναι επιτυχής.

Μια παγιωμένη διαδικασία εισαγωγών είναι βέβαιο ότι δεν βοηθά στην καλλιέργεια μιας αισθητικής που θα έπρεπε να στηρίζεται στις δικές μας παραδόσεις και να συνδέεται με την ιστορία μας.

Η διατήρηση της βιοποικιλότητας δεν μπορεί να μένει κενό γράμμα στον τομέα μας και πρέπει συνεχώς να προβάλλεται. Η προώθηση αυτής της ιδέας είναι δικό μας θέμα και απαιτεί συλλογική προσπάθεια.

Η χρήση της ιθαγενούς χλωρίδας σε φυτοκομικές εργασίες, τίθεται κατ' αρχή ως προβληματισμός. Πάντως η ελληνική χλωρίδα μπορεί να εξυπηρετήσει τις διάφορες φυτοκομικές εργασίες, αλλά απαιτείται περισσότερη στοχευμένη έρευνα.

Δυστυχώς δεν υπάρχουν διαμορφωμένες εθνικές πολιτικές και στόχοι και οι δυνατότητες να πείσουμε τους πολιτικούς είναι ως ένα βαθμό περιορισμένες, πόσο μάλλον όταν δεν έχουμε πεισθεί ακόμη και εμείς οι ίδιοι.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Κατ' αρχή θα πρέπει να μελετηθεί σε βάθος το ζήτημα. Μια ομάδα εργασίας ίσως υπό τη σκέπη των Γεωπόνων του Κόσμου, θα μπορούσε να διαμορφώσει θέσεις και απόψεις προς την κατεύθυνση αυτή. Μια τέτοια αντίληψη θα μπορούσε να καλλιεργηθεί μέσα από μία «χάρτα πρασίνου», που θα διαμορφώσει τις επιστημονικές αρχές, την αντίστοιχη εκπαίδευση, την ερευνητική δραστηριότητα και τις πρακτικές που θα εξυπηρετούν το σκοπό.

Η ομάδα αυτή θα πρέπει να συγκεντρώσει την υπάρχουσα βιβλιογραφία και την εμπειρία όσων εργάζονται στον τομέα αυτό. Να αναλυθούν τα οικονομικά μεγέθη της υπάρχουσας δραστηριότητας και να γίνουν εναλλακτικές προτάσεις και πιλοτικές εφαρμογές προς την κατεύθυνση που στοχεύουμε. Στη συνέχεια πρέπει να γίνουν τεκμηριωμένες προτάσεις προς την πολιτική ηγεσία.

Παράλληλα θα πρέπει να ενισχυθεί η έρευνα και να κατατεθούν προτάσεις σε διάφορα συναφή προγράμματα, εθνικά και ευρωπαϊκά, ώστε να εξασφαλιστούν κατ' αρχή κάποιοι πόροι χρηματοδότησης. Μικρές ή και μεγαλύτερες στοχευμένες ερευνητικές εργασίες θα μπορούσαν να γίνουν στο πλαίσιο των συμπράξεων ιδιωτών και δημοσίου. Επίσης κάποιες μεγάλες εταιρείες στα πλαίσια της λεγόμενης «κοινωνικής ευθύνης» θα μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν αντίστοιχες προσπάθειες.

Αθήνα, 3-11-2010

Ημερίδα «Το πράσινο ως αντίδοτο στην κρίση»